

Protocol meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld

inhoud

1.inleidng;

2.stappenplan bij signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld

3.checklist signalen

Algemeen

De meldcode is een stappenplan

Het protocol Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld is een handleiding voor leerkrachten op onze school. Per 1 januari 2019 is het onderwijs wettelijk verplicht om op school met deze Meldcode kindermishandeling te werken, wanneer men signalen opvangt van kindermishandeling/huiselijk geweld.

De meldcode kunt u zien als een stappenplan waarmee scholen werken wanneer er zorgende signalen zijn over een leerling. Het stappenplan betekent niet per definitie dat er een melding gedaan zal worden bij het adviespunt kindermishandeling. Het protocol is een stappenplan om aan de slag te gaan met de zorgende signalen. Belangrijk is dat de leerkracht in samenwerking met de directie/IB het stappenplan volgt en niet hier zelf mee aan de slag gaat.

Wat verstaan we onder kindermishandeling?

Kindermishandeling is het doen en laten van ouders, of anderen in soortgelijke positie ten opzichte van het kind, dat een ernstige aantasting of bedreiging vormt voor de veiligheid en het welzijn van het kind (Baartman, 2010).

Ongeboren baby's kunnen ook slachtoffer zijn van kindermishandeling. Onder 'ouders' vallen ook stiefouders, adoptiefouders, pleegouders of partner van een van de ouders.

De 'anderen in soortgelijke positie' zijn mensen van wie het kind ook afhankelijk is voor aandacht, bescherming en verzorging. Bijvoorbeeld burens, vrienden of kennissen, broers en zussen, de leerkracht of oppas.

Wat verstaan we onder huiselijk geweld?

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd.

Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaand met, beschadiging van goederen in en om het huis).

Belangrijk: de combinatie kinderen en huiselijk geweld betekent altijd kindermishandeling.

Dossiervorming:

Stappenplan bij signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld

Stap 1

In kaart brengen van signalen.

Stap 2

Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis of een deskundige op het terrein van letselduiding.

Stap 3

Gesprek met de cliënt.

Stap 4

Wegen van het geweld of de kindermishandeling.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- Observeer
- Onderzoek naar onderbouwing
- Alle signalen en gesprekken worden genoteerd door de leerkracht of betrokkenen. Ook de stappen die zijn gezet en de besluiten die zijn genomen.
- De gegevens die de signalen weerspreken worden ook vastgelegd.
- Gegevens versturen naar IB'er zodat deze het kan opslaan in het leerlingdossier.

Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis of een deskundige op het terrein van letselduiding.

→ **acuut onveilige situatie**: neem direct contact op met politie: **112**

→ **anders**:

- Consulteer interne en externe collega's tijdens:
 - groepsbespreking
 - zorgteam
 - zorgadviesteam (ZAT)
 - Centrum voor Jeugd en Gezin
- Overleg met jeugdarts, sociaal verpleegkundige, intern begeleider of andere betrokkenen, bijv. leerplichtambtenaar
- Consulteer ook het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
- Overweeg registratie in de Verwijsindex Risicjongeren
- Bij specifieke vormen van geweld altijd eerst advies vragen over de aanpak en over de mogelijke risico's van vervolgstappen voordat vervolgstappen worden gezet.

Stap 3: Gesprek met de leerling en de ouder

- Gesprek met de ouder: delen van de zorg.
- Geef uitleg over het doel van het gesprek.
- Bespreek de signalen, dit wil zeggen de feiten die hij heeft vastgesteld en de waarnemingen die hij heeft gedaan.
- Nodig de ouder uit om daarop te reageren;
- Kom pas na deze reactie zo nodig met een interpretatie van wat je hebt gezien en gehoord en wat je in reactie daarop verteld is.

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

- Weeg risico, aard en ernst van de kindermishandeling of huiselijk geweld.
- Vraag het AMK hierover een oordeel te geven.

Step 5

Beslissen: Hulp organiseren of melden

Stap 5a: Hulp organiseren en effecten volgen

- Bespreek uw zorgen met de ouder
- Organiseer hulp door ouder en leerling door te verwijzen naar Bureau Jeugdzorg
- Monitor of ouder en leerling hulp krijgen
- Volg de leerling

Stap 5b: Melden en bespreken met de ouder

- Bespreek met de ouder uw voorgenomen melding
- Meld bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

Toelichting

Stap 1

In kaart brengen betekent: beschrijven wat u ziet en hoort. Kijk ook naar de risico- en beschermende factoren (alles wat van invloed is op het welzijn en de gezondheid van het kind.) Beschrijf de signalen objectief. Trek niet te snel conclusies en ga niet interpreteren.

Belangrijk: wees voorzichtig. Het zien van signalen hoeft nog niet te betekenen dat er ook werkelijk sprake is van kindermishandeling!

Belangrijk: wijzen de signalen overduidelijk op een acuut onveilige situatie? Neem dan direct contact op met de politie, nog voor stap 2!

Tips

- Bekijk overzicht en signalen in het Protocol kindermishandeling (hoofdstuk 3).

- Objectief beschrijven

Schrijf bijvoorbeeld: 'Stefan ziet wit, heeft wallen onder de ogen en gespannen trekken in zijn gezicht' in plaats van: 'Stefan ziet er slecht uit'.

- -Eigen deskundigheid staat voorop.

Ga altijd uit van uw eigen deskundigheid. Vertrouw op uw kennis, ervaring en intuïtie en neem uw gevoel over de situatie serieus.

- Feiten en signalen uit elkaar houden!

Stap 2

U moet altijd intern overleggen met de aandachtsfunctionaris of deskundige collega. Vraag daarnaast, als het nodig is, advies bij BJZ/AMK en/of SHG.

- Voorbeeldformulier

Gebied het voorbeeldformulier 'intern overleg bij signalen van kindermishandeling' (Protocol kindermishandeling hoofdstuk 4).

- Beroepsgeheim en toestemming

Toestemming van cliënt, ouder(s) en/of kind voor het verstrekken van gegevens is nodig zijn bij extern overleg.

- De digitale wegwijzer op

www.huiselijkgeweldenberoepsgeheim.nl geeft duidelijkheid over de regels.

Stap 3

Praat met de ouder(s) en/of kind om uw zorgen te delen, informatie te verzamelen of hen te motiveren voor hulp. Bereid u goed voor en geef cliënt, ouder(s) en/of kind tijd en ruimte om te reageren.

- Bedenk uw openingszin van tevoren.
- Bedenk ook wie u straks voor u heeft.
- Begin het gesprek met belangstellende vragen.
- Vertel daarna het doel van het gesprek.
- Spreek vanuit uzelf (ik denk, ik zie), maak de cliënt of ouder(s) geen verwijten. Rond het gesprek af met een samenvatting en check of de boodschap duidelijk is.
- Lees alle tips in het Protocol kindermishandeling (hoofdstuk 5).

Stap 4

Signalen, advies en gesprek samen geven u veel informatie. Nu gaat het erom met die informatie te bepalen hoe ernstig de situatie is en wat er precies aan de hand is. Gebruik hierbij zo mogelijk een risicotaxatie-instrument.

- Met de LIRIK uit het Protocol kindermishandeling kunt u de risico's van de situatie inschatten.
- Vraag eventueel een collega mee te kijken.
- Let erop dat u zo objectief mogelijk beschrijft wat u heeft gezien en gehoord.

Stap 5

Het gaat om de bescherming van cliënt, ouder(s) en/of kind. U maakt de keuze: melding doen of zelf hulp regelen/bieden. Ga uit van uw competenties en verantwoordelijkheden. Belangrijk bij melding: laat dit eerst aan de cliënt, de ouder(s) en/of het kind weten. Biedt u zelf hulp? Volg dan de effecten en doe alsnog melding als de situatie niet verbetert.

- Overleg met BJZ/AMK en/of SHG over de melding, ook bij twijfel. Bereid het gesprek met ouder(s) en/of kind goed voor.
- Check de lijst met openingszinnen in het Protocol kindermishandeling (hoofdstuk 7).
- Vertel cliënt, ouder(s) en/of kind dat u melding gaat doen.
- Leg uit wat BJZ/AMK en/of SHG is en doet.
- Meld in de verwijsindex risicojongeren.

BELANGRIJKE TELEFOONNUMMERS

Bureau Jeugdzorg/Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
0900 123 123 0 landelijk telefoonnummer (5 cent per minuut)
0118 677688 AMK Middelburg

Steunpunt Huiselijk Geweld
0900 126 26 26 landelijk telefoonnummer (5 cent per minuut)

2. Signaleringslijst

Deze signalenlijst, in de vorm van een checklist, geeft een overzicht van de leefgebieden waarop mogelijk signalen van (vermoedens van) huiselijk geweld en kindermishandeling vast te stellen zijn. Het betreft signalen bij de leerling, de ouders, tussen ouder en jeugdige en in de sociale omgeving van het gezin die schadelijk/belemmerend zijn en/of bedreigend kunnen zijn voor de ontwikkeling van de leerling (0 tot 23 jaar).

Uitgangspunt bij het signaleren is altijd de mogelijke bedreiging van de gezonde en veilige ontwikkeling van de leerling. Zowel signalen die wijzen op risicofactoren (bedreiging van de ontwikkeling van de leerling) als beschermende factoren (positieve invloed op de ontwikkeling van de leerling) kunnen worden meegenomen.

Belangrijke aspecten bij kindsignalen zijn de volgende:

- *veranderingen* bij de leerling (onder andere in gedrag en uiterlijk);
- het voorkomen van *niet-leeftijdsadequaate* gedrag (gedrag passend bij jongere of oudere kinderen);
- het voorkomen van *abnormaal* gedrag;
- *extreme* (grensoverschrijdende) gedragingen.

Dossiervorming:

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontcrachten in kaart en leg deze vast. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Bij vroegsignalering worden signalen gezien die duiden op een zorgelijke of mogelijk bedreigde ontwikkeling. Zelden zullen deze signalen direct duidelijkheid geven over de oorzaak zoals huiselijk geweld of kindermishandeling. Het is daarom verstandig uit te gaan van de signalen die u als leerkracht of andere betrokkene bij de leerling of in de interactie tussen ouder en leerling waarneemt. In de signalenlijst uit de handleiding vindt u een overzicht van de signalen.

Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van het vroegsignaleringsinstrument van uw school of van de signaleringslijst Huiselijk geweld en kindermishandeling uit de bijbehorende handleiding.

In deze fase observeert u de leerling in de klas en eventueel daarbuiten (bijvoorbeeld tijdens een huisbezoek) waardoor u de signalen in kaart kunt brengen.

Het is gebruikelijk om in gesprek te gaan met de ouder tijdens haal- en brengmomenten. Tijdens het uitwisselen over de activiteiten van de dag, de leerling en de feitelijkheden die u opvallen, krijgt u een beeld waardoor u ook met informatie van de ouder de situatie in kaart kunt brengen.

Daarnaast observeert u de ouder en het kind tijdens overige contactmomenten. U verzamelt alle signalen waardoor u duidelijker krijgt of er zorgen zijn en welke zorgendit zijn.

Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen legt u schriftelijk vast. Gespreksverslagen kunt u door betrokkenen laten ondertekenen. Hierdoor kunt u later bij de inspectie 'van het onderwijs verantwoording afleggen indien dit wordt gevraagd. U kunt dit vastleggen in het leerlingendossier, welke in een gesloten kast (met slot) of digitaal (met wachtwoord) wordt bewaard. Dit vanwege de privacygevoelige gegevens die u verzamelt.

Leg in het leerlingdossier de volgende gegevens vast:

- Vermeld altijd datum, plaats, situatie en overige aanwezigen.
- Signalen die duidelijk maken welke zorgen u ziet, hoort of ruikt.
- Signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontcrachten.
- Contacten over deze signalen.
- Stappen die worden gezet.
- Besluiten die worden genomen.
- Vervolgaantekeningen over het verloop.

Checklist signalen

Naam leerling(e):

Leeftijd:

School:

Groep:

Materiële omstandigheden

- Er zijn problemen betreffende de woning waarin de leerling woont.
- De leerling krijgt onvoldoende materiële verzorging of er is sprake van onvoldoende investering in algemeen gangbare uitgaven.
- Het gezin/de leerling heeft financiële problemen of is afhankelijk van een uitkering en/of anderen.
- Het gezin/de leerling woont in een buurt die ontoereikend of onveilig is voor het grootbrengen/ opgroeien van leerlingen.
- Het gezin/de leerling heeft geen vaste woon- of verblijfplaats of verhuist vaak.
- Opmerkingen:

Gezondheid, lichamelijk functioneren, seksualiteit en verzorging

Het leefgebied 'Gezondheid' betreft de lichamelijke en de geestelijke gezondheid van de leerling en/of de ouder(s) en het functioneren en de ontwikkeling van de leerling.

- De leerling heeft problemen of een stoornis op het gebied van het emotionele en/of sociale functioneren en/of het gedrag.
- Risicovol gedrag van de ouder(s) en/of inadequate lichamelijke en medische verzorging die de (ongeboren) jeugdige kan schaden.
- De leerling heeft (onverklaarbaar) letsel en/of lichamelijke klachten die op kindermishandeling of jeugdprostitutie kunnen wijzen.
- Er is sprake van middelenmisbruik (alcohol, drugs, medicatie), gok- of computerverslaving bij de leerling en/of de ouder(s)/ander gezinslid.
- De ouder (of een ander gezinslid) heeft fysieke/zintuiglijke problemen en/of handicaps, sociale, emotionele, cognitieve of gedragsproblemen en/of een specifieke emotionele, gedrags- of persoonlijkheidsstoornis.
- Ingrijpende gebeurtenissen (life events).
- Opmerkingen:

Opvoeding & gezinsrelaties

Het leefgebied 'Opvoeding & Gezinsrelaties' betreft de pedagogische en relationele condities in het gezin waarin de leerling opgroeit.

- Er is onenigheid binnen het gezin of tussen de ouders en/of de relatie tussen jeugdige en ouders is problematisch.
- De leerling is slachtoffer van kindermishandeling.
- De ouders hebben problemen in de opvoeding van de leerling en/of er zijn factoren die het ouderschap bemoeilijken.
- Er is sprake van een civielrechtelijke kindbeschermingsmaatregel.
- Er zijn problemen met veranderingen in de gezinssamenstelling (die voor instabiliteit in het gezin zorgen).
- Er is sprake van hulpverlening aan een gezinslid vanwege ernstige problematiek.
- Een ander gezinslid dan de leerling is betrokken bij criminele activiteiten.

- Opmerkingen:

Onderwijs & Kinderopvang

Het leefgebied 'Onderwijs & Kinderopvang' betreft het onderwijs, kinderopvang en/of gastouderopvang.. Daarnaast gaat het ook om de omstandigheden die de onderwijssituatie van het kind kunnen beïnvloeden.

- Het kind heeft problemen in het cognitief functioneren, leren en schoolprestaties.
- Het kind is van school/kinderopvang/gastouderopvang gestuurd.
- Het kind wisselt veelvuldig van school.
- Het kind is leerplichtig en gaat niet naar school.
- Kenmerken van de dagbesteding die op problemen en/of risico's kunnen wijzen.
- Kenmerken van onderwijs, kinderopvang, gastouderopvang en/of betrokkenheid ouder(s) die op problemen en/of risico's kunnen wijzen. *Toelichting/verduidelijking:*
- Kenmerken van opleiding/werk/betrokkenheid ouder(s) die op problemen en/of risico's kunnen wijzen.
Toelichting/verduidelijking:

- Opmerkingen:

Sociale omgeving buiten het gezin

Het leefgebied 'Sociale omgeving buiten het gezin en de school' betreft de omgeving (en met name de relaties in die omgeving) van de leerling buiten het gezin en buiten school/werk en het gedrag van de leerling in die omgeving. Dus bijvoorbeeld de kwaliteit van vriendschapsrelaties, het gedrag van de leerling (en evt. overlast/criminaliteit) op straat en openbare plekken (kinder- en jongerenwerk in buurthuis, winkels, cafés, etc.).

- Er is sprake van een gebrekkig(e) (interactie met het) sociaal netwerk van de ouders en/of de leerling heeft geen hobby's of interesses.
- De leerling en/of ouders maken geen of weinig gebruik van (sociale) voorzieningen en/of zijn onbereikbaar voor voorzieningen en/of zijn zorgwekkende zorgmijders.
- De leerling en/of zijn ouders ervaren uitsluiting en/of intimidatie/pesterij als gevolg van het behoren tot een specifieke groep
- De relatie tussen de leerling en leeftijdsgenoten en/of volwassenen is problematisch.
- De leerling en/of zijn ouders hebben in de leefomgeving gedragsproblemen of zijn betrokken bij criminele activiteiten.
- De leerling is slachtoffer van criminaliteit.
- De leerling is makkelijk beïnvloedbaar door anderen en daardoor kwetsbaar.

Specifieke en andere signalen:

Probleembeschrijving

Waar maakt u zich zorgen over? Wat neemt u concreet waar aan problemen bij de leerling, op school, in gezin of sociaal netwerk? Hoe vaak en in welke situatie(s) doet het probleem zich voor? Hoe lang speelt het probleem al? Omschrijf duidelijk de kern van het probleem dat aangepakt moet worden.

Eerdere of lopende aandacht, onderzoek, hulp of begeleiding

Wat heeft de school nu of eerder gedaan om het probleem aan te pakken, de situatie te veranderen?

Heeft een externe organisatie nu of eerder iets gedaan om de probleemsituatie te veranderen? Indien er een diagnose is gesteld, geef aan welke.

3. Signalenlijst specifieke vormen

Deze lijst is gebaseerd op de handleiding Melden voor de Verwijsindex (www.meldcriteria.nl)

3.1 Signalen seksueel misbruik

Lichamelijke signalen:

- aan genitaliën
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina *en/of* anus
- problemen bij het plassen
- recidiverende urineweginfecties
- pijn in de bovenbenen
- pijn bij lopen *en/of* zitten
- seksueel overdraagbare ziekten.

Psychosociale signalen:

- angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
- sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd van de leerling (parentificatie).

Afwijkend seksueel gedrag:

- excessief *en/of* dwangmatig masturberen
- angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
- seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van andere kinderen
- niet leeftijdsadequaate seksueel spel
- niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
- angst voor zwangerschap
- angst om zich uit te kleden
- angst om op de rug te liggen
- negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
- schrikken bij aangeraakt worden
- houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')
- geen plezier in bewegingsspel.

3.2 Signalen meisjesbesnijdenis (vrouwelijke genitale verminking)

- vertellen over meisjesbesnijdenis in het algemeen
- aankondigen van besnijdenis.

Directe gevolgen tijdens en na de ingreep:

- extreme pijn (wanneer de ingreep zonder verdoving plaatsvindt)
- klachten bij urinelozing (pijn bij plassen, ophoping urine in de blaas)
- overmatig bloedverlies
- kans op infectie
- kans op overlijden van het meisje.

Mogelijke gevolgen na de ingreep:

- moeilijke *en/of* pijnlijke urinelozing
- urineweginfectie
- chronische pijn in de onderbuik
- littekenvorming
- menstratieklachten.

3.3 Signalen eerge relateerd geweld

Angst:

- schichtig reageren
- onzekerheid
- verwardheid
- apathisch zijn
- in zichzelf gekeerd zijn

zich afsluiten van de buitenwereld.

Verandering van gedrag:

plotselinge stressreacties

schoolverzuim

westerse kleding inruilen voor traditionele kleding en hele lichaam bedekken

direct na school naar huis gaan

stelselmatig opgehaald worden door vader of broer(s)

vriendschappen verbreken

verwondingen

blauwe plekken.

Ontwijkend gedrag:

ontwijkende antwoorden op directe vragen over bijvoorbeeld verwondingen of sociale controle door familie

lichamelijke verwaarlozing

zelfmoordpogingen

zinspelen op zelfmoord

fatalistische houding

verhalen over geweld tegen andere familieleden.